

Gaja ga tə n'atu gajifolı !

Foto : MORTON Debora

GuGu ka ɲkulo

GuGu ka ɲkulo ɲjunii n tı sala baa aŋa na, Gaja ga tə n'atu gajifolı ! Gı tı nyəŋe alaafiya, uđau fée, ɲjuro nlamaka na ganɔ gađejkɔnɔ anyinatəma nı. Gaja ga shee anyuŋ afanja anyinatəma nı na ndi nsajka.

Gı tı nyəŋe alaafiya na shee baŋjaka, Gaja ga pele bapi uyɔu ʊceru nı. Baa aŋa uyɛu nı a ŋe aleheeri na ndi nsajka.

Gı tı sala anii kę baŋjono baŋjuni na kę baŋjaka baŋjuni, Gaja ga pele pı konkaari. Na sala atəbaja mbađee ba səba anii k'uceru ma baŋjuni.

GuGu agubɔ gufolı ɲguđe nı gi ɖu bulei busonjsono tuutuumu n'a naa nyəŋe na shee baturka. Gaja ga tə n'atu gajifolı n'a pele pı uyɔu a wu gəŋ. GuGu

Ketere

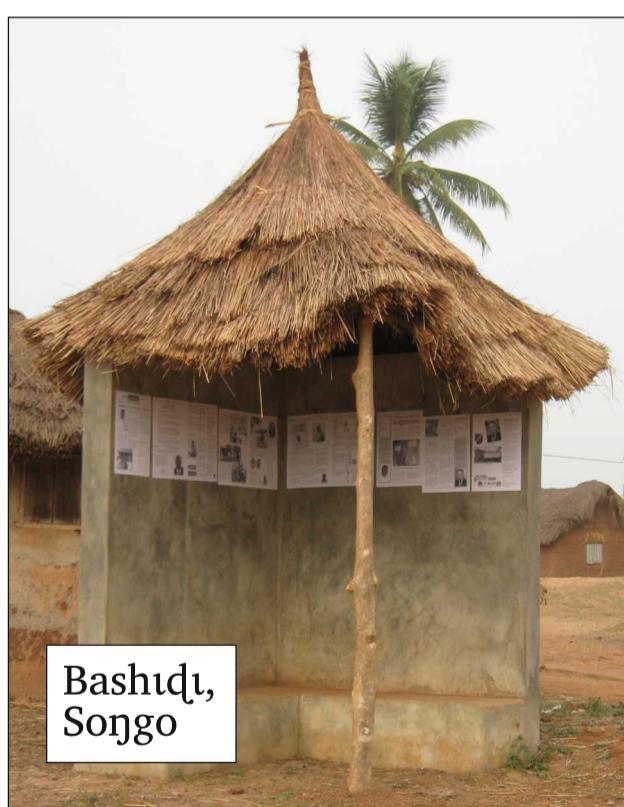
Gufaŋa Gufolı.....	abusaü 1 - 2
MTN.....	mbusaü 3
Səpor.....	abusaü 4 - 5
Caacaa.....	abusaü 6 - 7
Atigikərə 2011.....	abusaü 8 - 9
Đadqa.....	mbusaü 11
Atubusuru.....	abusaü 14 - 15
Guricəra.....	abusaü 16 - 17
Bapi bagucəra.....	mbusaü 18
Taarii na k'fotu.....	mbusaü 20

Gı tı cə nyuu !

Gı tı sala Bakemekara, Babigedjuja, Barikine, Bafolaja na Bassongoja, ba lee koŋkaari a təŋ babumaŋkeli. A tɔɔ na nnyemə are ndee a na para GuGu k'abo bumaŋkeli laŋ ma, a taa naa fəl na para. Na koŋkaari ma baturka ! GGU

Bakemekar

Mentions légales

Gufaŋa Gufɔlɪ

est une revue en langue anii. Son nom de marque est GuGu. GuGu n'est pas une publication à but lucratif, mais plutôt un service pour encourager l'alphabétisation dans le contexte du projet anii de SIL à Bassila.

ISSN : 1840-6610

(International Standard Serial Number)

Dépôt légal : N°. 5426 4ème trimestre, année 2011, Bibliothèque Nationale du Bénin

tirage : 154 exemplaires

GuGu est édité, mis en page, publié, imprimé et produit par SIL à Bassila.

responsable : ZASKE Martin
rédacteur en chef : ZASKE Martin
SG de rédaction : ZASKE Stefanie
chef correcteur : ZASKE Stefanie
distribution : BABABODY S. Nouhoum

Adresse : GuGu
SIL
B.P. 50
Bassila
République du Bénin

Mèl : info@revue-gugu.org

Web: www.revue-gugu.org

Tél : 00229 / 66.66.11.11

Il est prévu que GuGu soit publié par affichage sur des murettes de lecture. Ainsi, la revue est accessible librement et gratuitement à la population anii. La vente en détail n'est pas prévue. Le prix nominal est 1500 F CFA par copie.

Les abonnements - de cinq éditions - sont disponibles sur demande au service clientèle au prix de 5000 F CFA plus frais d'envoi. SIL se réserve le droit de limiter la vente ou les abonnements aux personnes ou structures engagées dans l'alphabetisation.

Les quatre pages de publicité par édition doivent servir d'abord à l'éducation de la population. Ils peuvent servir également à soutenir les frais de production. La direction de GuGu se réserve le droit de refuser toute publicité qui ne correspond pas aux buts d'éducation.

GuGu encourage les lecteurs à écrire à la rédaction : lecteurs@revue-gugu.org Les lettres de lecteurs peuvent être publiées - sauf si l'expéditeur a exprimé clairement son refus. La rédaction se réserve le droit de réviser les lettres pour la clarté ou selon la place disponible.

Les articles qui arrivent sans commande deviennent une proposition à la rédaction. La rédaction décide librement de leur utilisation.

SIL est autorisée à afficher la revue GuGu en public dans la Commune de Bassila

selon la délibération BS2011/N°14/MB-SG du 31 mars 2011 et selon l'autorisation du Maire de ladite Commune datant du 12 avril 2011.

L'affichage en public au Togo dans la Préfecture de Tchamba est autorisé par le Préfet de Tchamba selon l'autorisation N° 169/2011/P-TCH.- du 23 mai 2011.

L'équipe :

GuGu est produit par une équipe qui est encore en train d'être formée. Cette édition n°. 2 a été préparée par :

- le couple ZASKE Stefanie et Martin
- ATTI KALAM Hakimou
- ISSA AZIZ Rahaman
- BABA BODI Salimatou
- ALLEY DJOBO Fousséni
- BABABODY S. Nouhoum
- FAFANA Moumouni
- HAKIBOU Moustapha
- IBRAHIM INOUSSA Malokia
- ISSIFOU Rahinatou
- BOURAÏMA Gafarou Agaïbou
- IBRAHIMA Z. Yaoussa

Les lettres sur les pages 16 et 17 ont été créées par ISSA A. Rahaman, ATTI K. Hakimou, et ZASKE Martin. Les personnages de ces lettres sont fictifs ; aucun lien avec des personnes réelles n'est intentionnel.

Les droits d'auteur appartiennent à chaque personne qui a fait une partie de GuGu. Les droits de publication appartiennent à SIL à Bassila pour la plupart des articles et des illustrations et logos. Pour les exceptions qui restent, SIL remercie les propriétaires des droits respectifs :

Page 5 :

"Johnson Larry" : Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic, Bryan Horowitz ; "Johnson Earvin Johnson" : Creative Commons Attribution 2.0 Generic, Rafael Amado Deras ; "Jordan Michael" : Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported, Steve Lipofsky "Olajuwon Akim" : Public domain, Courtesy of Special Collections, University of Houston Libraries ; "O'Neal Shaquille" : Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic, Keith Allison ; Dessin joueur : © 1999 "Corel Corporation and its licensors"

Page 7 :

dessins : © 1999 "Corel Corporation and its licensors"

© 2012 SIL à Bassila

GuGu est créé dans le but de la libre circulation maximale. Pour des raisons de droits, il est formellement interdit de copier, extraire ou modifier cette édition entière ou partielle sans accord écrit de SIL. Tous droits réservés. N'hésitez pas si vous avez des propositions pour reprendre GuGu ou certains articles dans le cadre de l'alphabetisation ; prenez contact avec la direction pour trouver la formule qui convient.

66661111

www.revue-gugu.org

Baï na i faa itanjika na Emtien (MTN) ?

I ta naa yee uyidu u paa na ji anyuŋ yęgūu anyuŋginyipi gitotojoka laj na, Emtien (MTN) a wuđa ulomo dęj a shee bęre-i ba na lo ni ma. Ulomo de u da

da a shee bęre beriu ; u ta lee ni, k'i na ji akı akodęj na. Bęre beriu bađe binombä Emtien mbađee u na yidu baa njęj ma na u naa lee na ma. U ta lee n'a naa yidu pi, i ta ji waa bulei a lę naa i laa akıtani ni 100 F ma, k'i koo laa gęj na, 50 F na i

ni laa akıtani ni. Emtien na Emtien na i na sara. Nombä beriu bađe gi tu yidu pi waa "inombä-i u scic ma". Nombä beriu bađe pi Emtien a na yidu na gifonc waa "Numéros favoris".

*180#

Yello! Bienvenu sur MTN Numeros favoris. Votre liste de numeros favoris est vide. Pour ajouter de nouveaux numeros favoris, entrez: *180*1*numero_telephone#

*180*1*66
6611111#

Yello! Le numero 66661111 fait desormais partie de votre liste de numeros favoris.

*180#

Yello! Vos numeros favoris sont: 66661111, 97979797, 97976903.

*180*2*979797#

Yello! cette operation coute 250FCFA voulez vous continuer? OUI(1) NON(2)

repondre retour

repondre 1

Yello! 97979797 ne fait plus partie de vos numeros favoris. Cout 250 FCFA.

I ta naa yee i kiđe i ta ji waa i wuđa "inombä-i u scic ma" anyuŋginyipi ni, anyu kę anyuŋginyipi k'ikci nđe *180# n'a yidu. I tui njan bolei buđen a shee anyuŋ na gifonc.

I ta ji waa k'i ka na wuđa nombä bađe na, bolei buđe bu na lę lę waa : **Y**ello ! K'i ka na qđ "inombä-i u scic ma" na. I ta naa yee i qđ nombä nđee i scic ma, anyu kę *180*1*nombä# n'a yidu. K'i ji anyuŋ akodęj na.

Gı keeshü na nombä nđe : 66 66 11 11 Gı ta kę waa : *180*1*66661111# n'a yidu, i tui njan a shee atu waa : **Y**ello ! **Nombä 66661111 a qđ "inombä-i u scic ma" ni nnyəmə.**

U ta naa yidu nombä de laj nnyəmə, k'i koo na ji akı yęgūu na.

I ta naa yee i yđ "inombä-i u scic ma", anyu kę *180# n'a yidu. I tui njan waa : **Y**ello ! **"inombä-i u scic ma", ba nee 66661111, 97979797, 97976903.**

I ta ji waa nombä beriu pi i qđ, beriu bađe ba naa qđoo a nđe pi.

Nombä dęj a qđ "inombä-i u scic ma" ni, ama ka koo na yidu alaj baa njęj na. U tı yee a laa ni naa qđ afclı.

U ta naa yee a laa nombä qđ, akı kę *180*2*979797# n'a yidu. I tui njan a shee akı waa : **Y**ello ! I tui ji akı 250FCFA. **U scic waa a təwə aa ? « 1 » akı kę (1) ; « Aa1 » akı kę (2).**

U ta kę (1) waa u tı yee a laa, i tui njan waa : **Y**ello ! **97979797 k'a koo qđ "inombä-i u scic ma" ni na.** **Ide laa akıtani 250 FCFA.**

U taa səra qđ nombä afclı nombä nđee u laa ma, agađu. Nombä afclı k'uduu k'u na ji akodęj na.

Basketbol

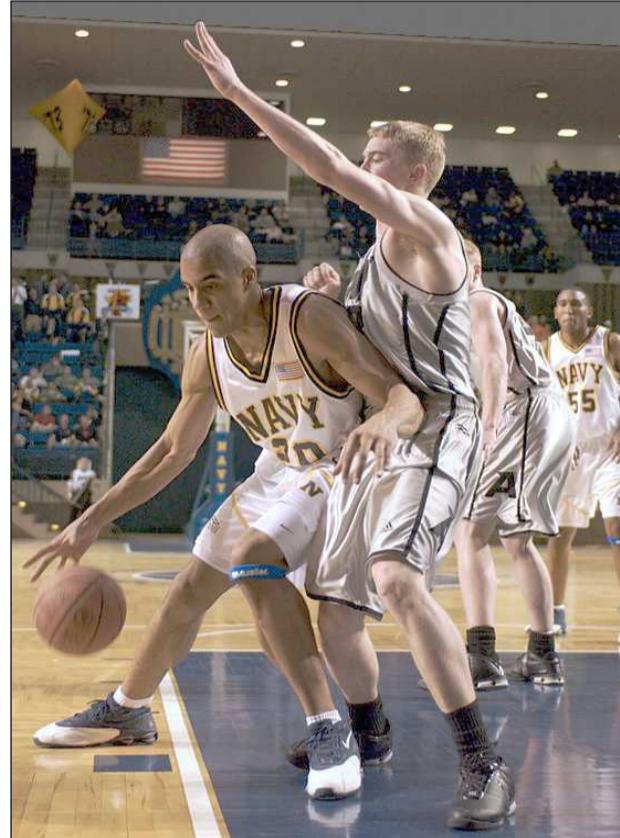
Basketbol a lee bəl nđee ba na maŋ na kə ma na. Akulo ینyw i na kə basketbol qaa ikei ka bəl gboo ma. Ama ینkulo baa mpaŋa ni bəre banuŋ ba na da tereen laŋ ; gəŋ ma akulo ینyw de ni, bəre ba qoo təb. N'anye nı ba na kə basketbol. Naa ba yə ینkulo nđee n jı ma, shee ba kiđe ینkulo baa mpaŋa k'adı n jı ma.

Arə nđee a pı na basketbol k'ukəu qulinya ni ma na gəŋ James Naismith, a lee ka arə nđee a na fanya səpçr ma. Doo gaja 1891 ni na a pı na basketbol k'ukəu koloji nđee ni ba na yıda waa « Springfield » Amalıka k'aatəna ni ma. Ama adə lee Kanadəa k'aja. K'a na yee bəre ba naa taa anyəŋko yəgūu malaŋ na, a pı na bəl de k'ukəu.

Foto : Public domain, Wikimedia

James Naismith

*Basketbol akəka
Amalıka ka sukuru qəŋ ni*

Basketbol de kaashı na inglishi ka giya jı gəŋ waa « Gashei ka bəl ». Bəl a ta kpa gashei ni, ndi n jı jı gəŋ. Basketbol ni, ba tə ba səra fuba bakəka qaa ba sələ ma. Arə adçıkənə a taa səra kpa bəl ni baa akpala bai na. Ama minti iširiu ni ba na kə bəl de i ta jı waa caacaa na. Ama ba na kə ma, minti təb n'ınşıŋ bađe ba ینura. Gəŋ ma akpala ırıu ni ba na ینura naa bəl de a ye boŋ.

Basketbol acaacaa asəbaka qulinya ni ba kə ma, iđe lee afçıkənə 'ançorə ariutaja 'ushile təb n'ıđəŋ k'uja gaja 1892. Gaja 1946 ni na ba tı Amalıka ka ینkulo nđee n na təŋə təŋə basketbol ma. ینkulo nđe njı ba na yıda waa « NBA » ; naa ba səra na kə basketbol ka caacaa gishebu.

Atəgađu ka basketbol

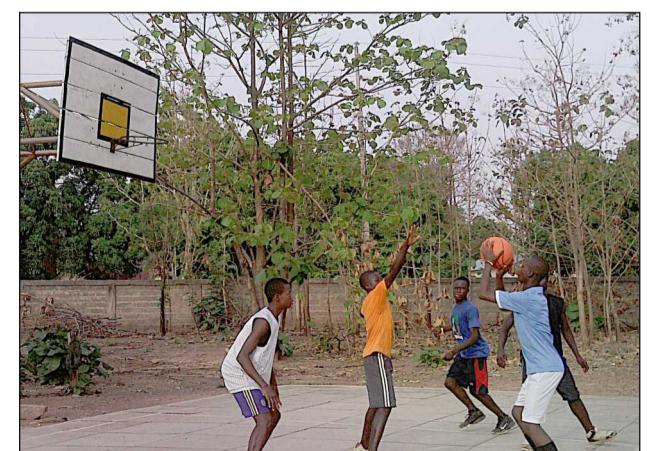
Bashıđı atiya ba tı kə basketbol. Bashıđı ka koloji ni na ba na kə.

*Bashıđı ka koloji ni ka basketbol
kə bakəja bađəŋ*

Foto (1) : Public domain, Damon J. Moritz, U.S. Navy
Foto (2) : USA ASIS Rahaman

l ta kpa tereen de laŋ, i tı ینə basketbol k'akulo ırıu. Akulo de ni gəŋ : basoro baŋkulo, basəmpərə baŋkulo na bapi baŋkulo. Arə baa apaŋa na a sələ basketbol k'ukəu ma, a taa səra cə basketbol ka tereen laŋ. Bashıđı ka koloji ni k'a səla akodəŋ na. Basketbol k'afanjaka Bashıđı atiya na ba na yıda waa, SHABL Surkuwa. Ba na kə basketbol de ma, ba taa ka gujčə ayc gaja 2010 ni na gəŋ. Ama ıkoloi k'ibasketbol k'icacaa ni na gəŋ.

Bashıđı ka koloji ni

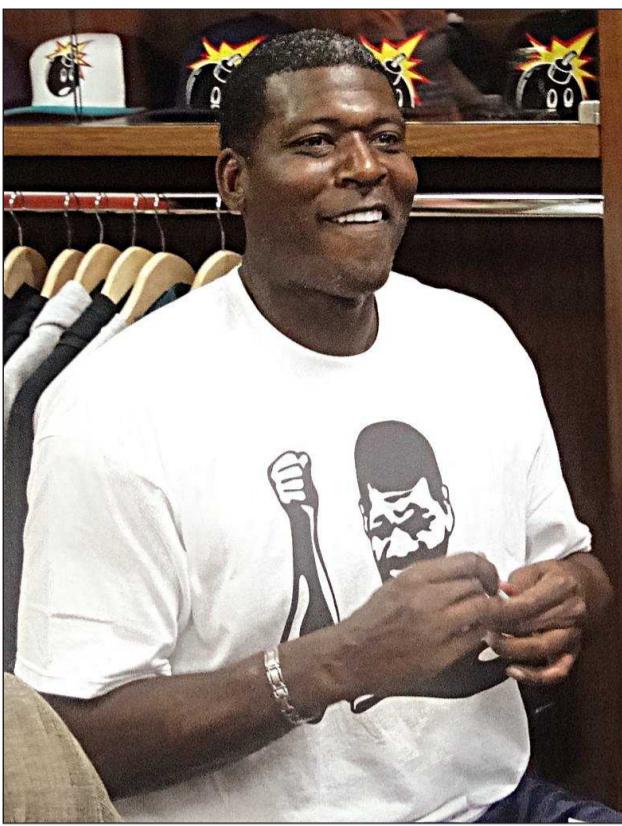
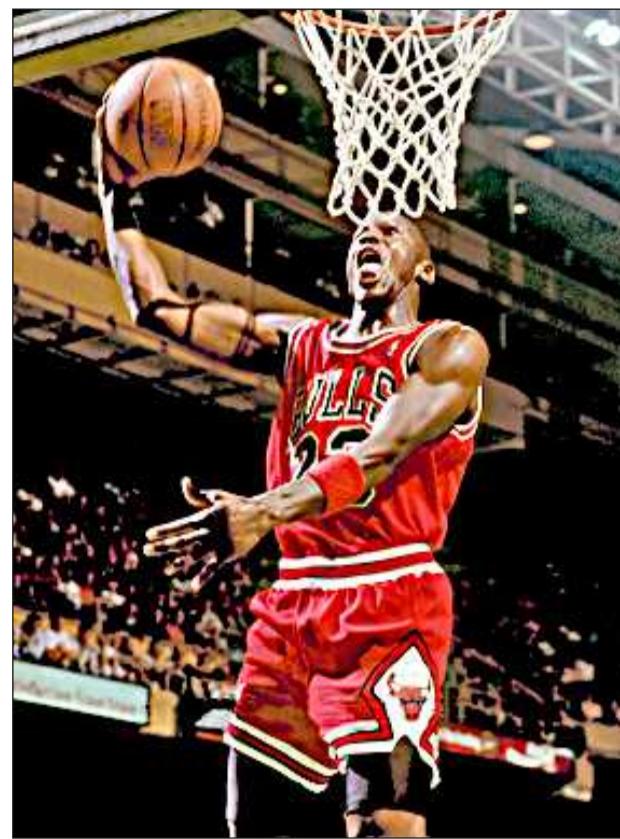

Foto (5) : kiđe mbusau 2

JOHNSON LARRY

JORDAN MICHAEL

Basketböl kə bakəka babumbəncə

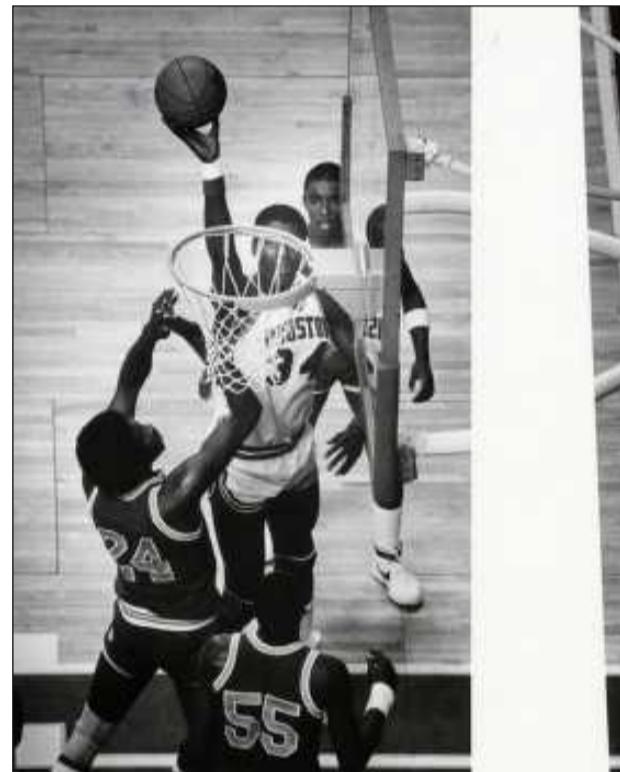
JOHNSON LARRY (Amalıka), gaja 1969 nı na ba ɳum nı. 'Ulamu na gəj 2,01 m.

JOHNSON EARVIN JOHNSON (Amalıka), gaja 1959 nı na ba ɳum nı. 'Ulamu na gəj 2,06 m.

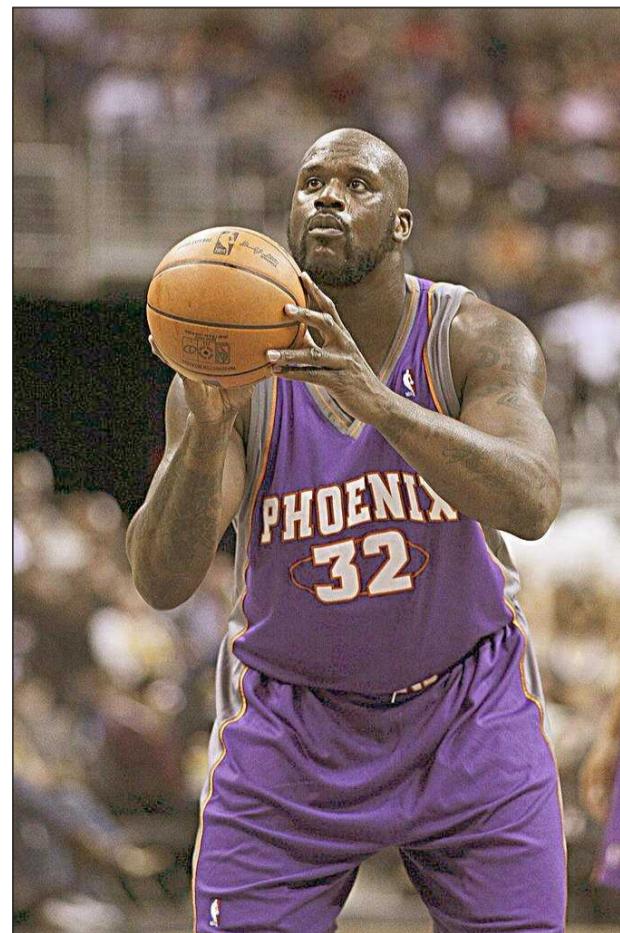
JORDAN MICHAEL (Amalıka), gaja 1963 nı na ba ɳum nı. 'Ulamu na gəj 1,98 m.

OLAJUWON AKIM (Nanjiiriya), gaja 1963 nı na ba ɳum nı. A lee ka are nđee a na kə na jı adı na wu qulin-ya nı ma [pivot]. 'Ulamu na gəj 2,13 m.

O'NEAL SHAQUILLE (Amalıka), gaja 1972 nı na ba ɳum nı. 'Ulamu na gəj 2,16 m.

JOHNSON
EARVIN
JOHNSON

OLAJUWON AKIM

O'NEAL SHAQUILLE

Basketböl ka tereenj

Kiđe ma basketböl ka tereenj atiya. Bushəi bonyu bu da ka tereenj də laj. Bushəi bude ba na sər bu na alanj. Gashəi na gatəna k'uşhemu alanj na gəj imətər 3,05.

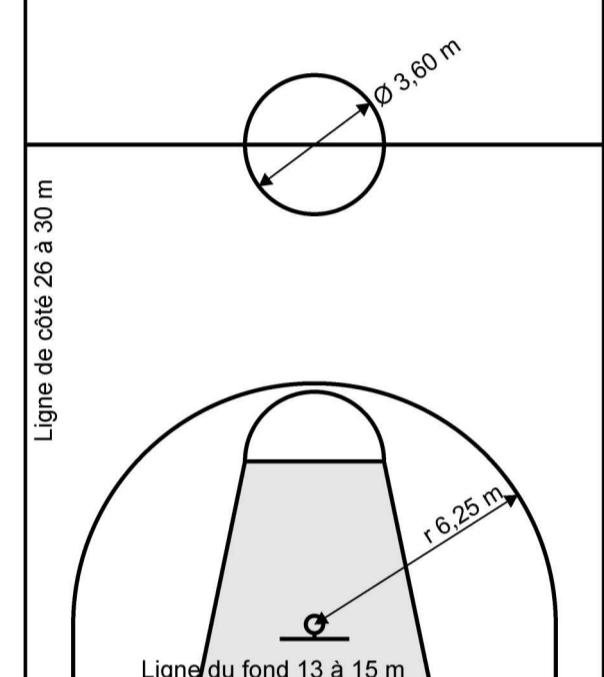
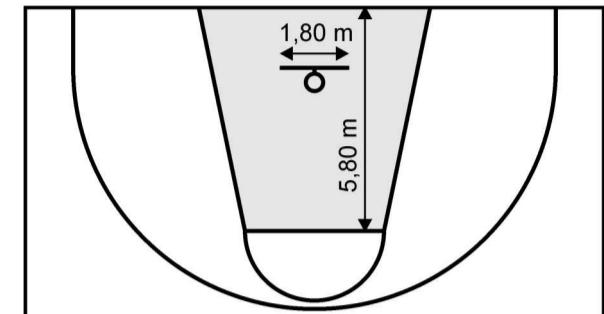
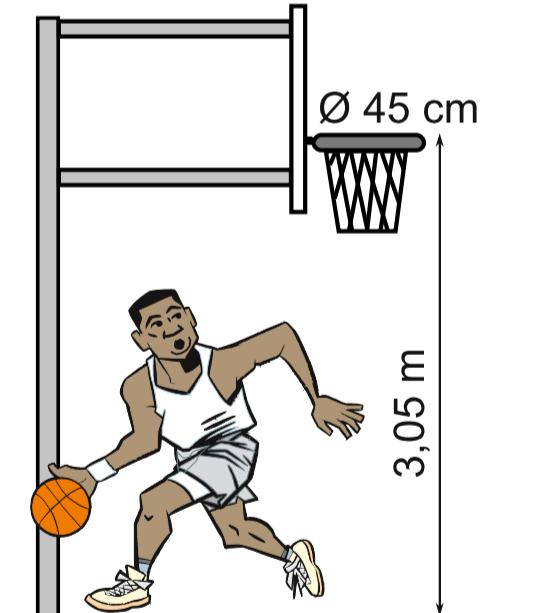
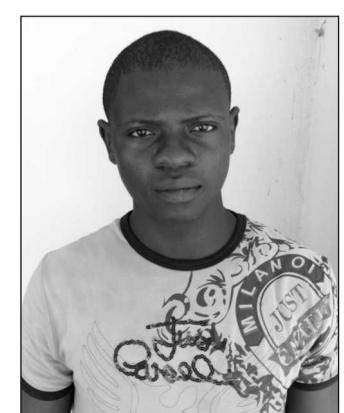

Foto (2) : TSASKE Marteej

Añonka :
ISA ASIS
Rahaman,
Bashidı

Jamaa aŋjunii,

GuGu ka ŋkulo n tı tı caacaa nde na shee baa aŋa na.

Atacaacaa na gəŋ waa :

Baa aŋa na a ŋɔn are abudutəwətəwəka k'ayida iŋjunii.

Kide ma anyumbawor ba sə a səla n'anyiŋ ma naa ŋə dəa are abudutəwətəwəka bu ɖa ma na ŋɔn bukɔ-1 i yɔ balɔ laŋ ma k'ayida iŋjunii.

Kide ma mbusau n ɖa anyiŋgonyisono laŋ ma, i tui ŋə ukeeshu dəŋ. Tɔctɔc ma ukeeshu ɖe k'ŋɔn naa ŋɔn n'anyiŋ.

Are baa apaŋa a taa səra ŋɔn n'agija. Ɗeeŋu k'aja a ŋɔn na gideen-ujja, Asədə a ŋɔn na gisədə, Ulampəl k'aja a ŋɔn na gulampəla. Are ndee a shi lee anii k'upi ma, a ŋɔn agikərə ni.

I ta tərə tərə սŋɔn k'i pɛɛrɛɛ na, ama i ŋɔn are a tı kaashı, a paɖa paɖa, a fələ fələ.

I ta ŋɔn n'anyiŋgi ja boŋo, n'i jı waa i yɔ ayida ɖe na gifcɔnɔ, i tui səra ŋɔn na gifcɔnɔ gboo. Gı na yee i tı kaŋa n'atu gı yɔ bukɔ-1 i ŋɔn ma, ama gifcɔnɔ k'ayida k'i ɖa caacaa ka ŋkɔnta ni na.

I ta boŋo, anyiŋ ŋɔn anyiŋyida, anyiŋgonyipi ka nɔmba, n'anyimpa ka ŋyida anyinabɔ laŋ.

Caacaa ɖe k'a sɔŋ na, ama lee ma koŋkaari a ŋɔn buɖutəwətəwəka k'ayida iŋjunii a faŋa waa սyɔn u ɖa n'anyiŋ. Abɔ iɖuka k'aayala jı gəŋ afcɔnɔ 'aŋɔrɔ anuntaja k'ubonju ni, gaja 2012.

Gaja ga shee saa !

Togo ma anyinabɔ a shee atu na nɔmba nde :

Gufaŋa Gufołi

SIL

B.P. 50

Bassila

Bénin

Koo i tui səra a ŋɔn naa togo nyofotala ŋkəka a shee atu na nɔmba nde :

jeu-concours@revue-gugu.org

Koo i tui səra a pı n'anyinabɔ a shee atu :

GuGu k'aafala ni

Ajegule ka ŋkələ ni

Bashidji

(I ta kpa na k'i ŋə are dəŋ na, i tui səra a kɔɔ n'anyinabɔ a ɖu GuGu ka ŋkokoroko nfɔnɔ ni, n ɖa na gucaŋkɔ ma.)

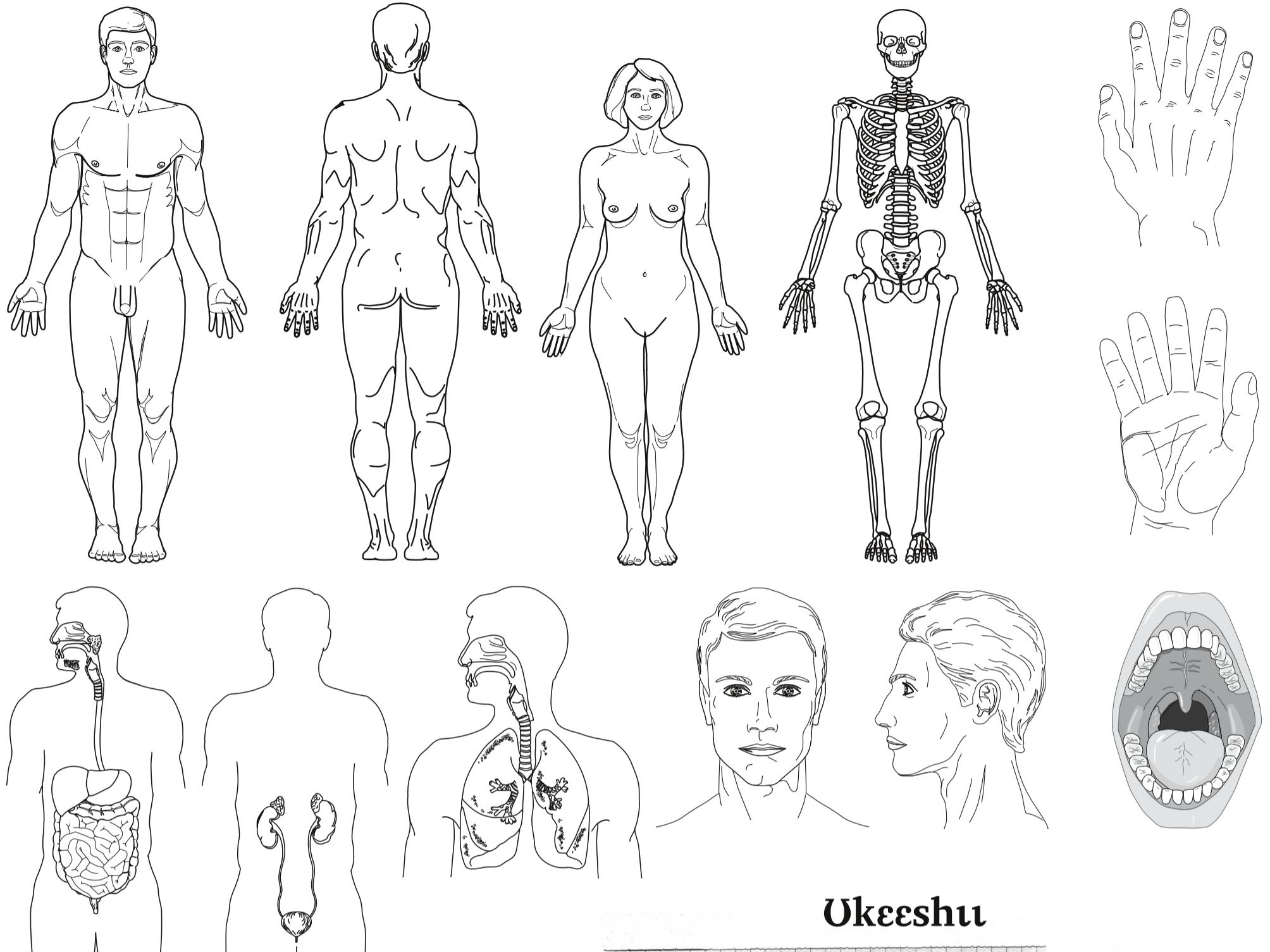
Gujcɔ ŋguɖee gu ɖa nceŋ ma :

Asəbaka a wuɖa ginyipi n'a kɔɔ wuɖa GuGu k'abɔ k'ucaŋ i ta shi ɖoo halı akpala inuŋ.

Anyiwtaja a wuɖa GuGu ka toko sheetı kɔla yar 4000 F k'aja, n'a kɔɔ wuɖa GuGu k'abɔ k'ucaŋ i ta shi ɖoo halı akpala inuŋ.

Ariutaja a wuɖa GuGu ka toko sheetı 2000 F k'aja, n'a kɔɔ wuɖa GuGu k'abɔ k'ucaŋ i ta shi ɖoo halı akpala inuŋ.

Ukeeshii

MUSA Muhamed
Firnylu

Guvu k'afala nu
= Caacaa =
Ajegule k'aykala nu
Bashidi

MUSA Muhamed, Firnylu
ginyipi : 97. 97. 69. 03

guts	ats	oreille
gugunu	uyunu	nez
ginyine	uyine	yeux
gan	tung	bouche
ndi	adi	tête
ndi	cbi	cou
nreye	areye	?
gupara	apara	bras
gakama	ubama	dos

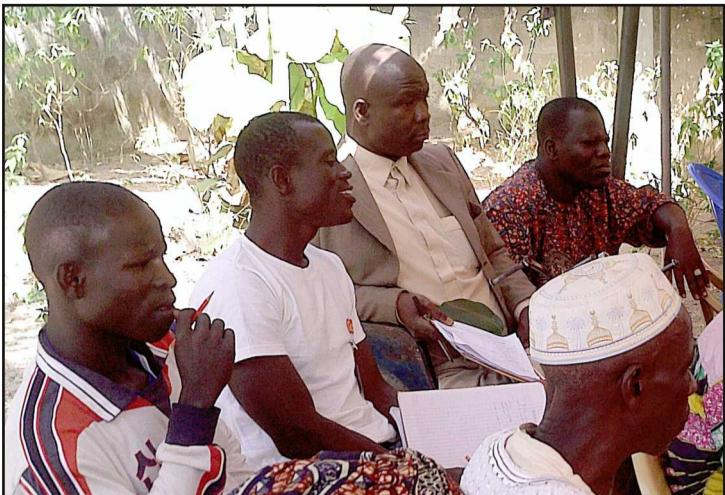
-1-
gukampi ukampi ?

-2-
v i - urec main

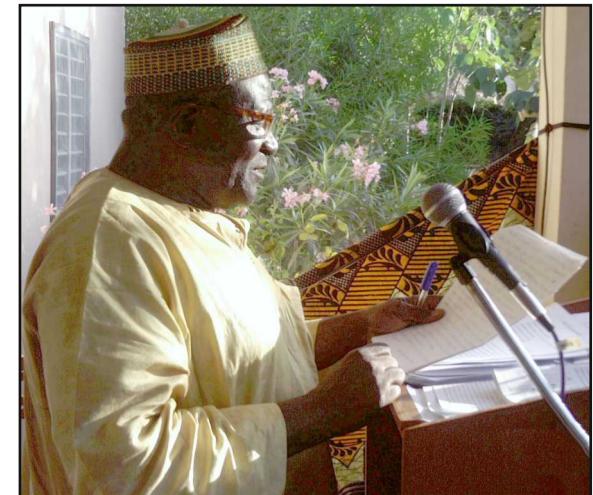
-3-

-4-

-28-

Uwalu de k'ifoto bađəŋ.

*AYA GADO Amađu a ḥon
mpərə na tur.*

Uwalu ubumbon - Atıgıkərə 2011

Asiibi n'alahađı yofo 'aŋɔrɔ 12 k'aja 'ishile uriutaja n'unantaja gaja 2011 na gi lee anii ka gıkərə k'uwalu ubumbon SIL k'aatənleedu Bashidı, ḥkələ Ajegule. A tɔ̄ na buja 1979 na 1989 nı na bađono ba buja lee iwalu ubumbon qaa inan ma a shee anii ka gıkərə.

Gakoloj k'uwalu, anii ka gıkərə kə bađono bađəŋ qaa IBRA-HIMA GOMINA Mahasu, GCMC Yakubu SARABAA n'AYA GA-ĐO Amađu ba pı a pele n'anii kə bafanaka bađəŋ. Bani bađəŋ kəntra kə batənleeja, n'ujono Amađu ADAM, a pele n'atıgıkərə kə batənjetənje ka na GuGu ka ḥkulo kə baja ba qaa ncəŋ. Bađəŋ ba qoo na Kparaku, Naatitungu, Ulampəl, Đee-đu, Bodı na Bashidı.

Uwalu de nı, gi faŋa atəbawor atalı n'a lee faawı a yee afanja a shee atıgıkərə ka ḥyu k'ucəu. Gi maŋ a ji ujiw, a kiđe koŋ-seeti, a rəŋe gucəma n'a tur abɔ̄ ndee SIL ka ḥkulo n lee ma. Gi maŋ a cə apərə n'igbantolo n'a lee caacaa gusura guđəŋkən. Gi toŋo bađono a faŋa aku ndee nı gi na lee ntəma ma, n'ayəkə-ı gi na lo atatəma nı ma.

Naa uwali de u ye səba, GuGu ka ḥkulo n caŋ ka basana gishəbu.

Atıgıkərə anii k'ujon na k'utur k'usəbu u lee qaa buja akoo na təb n'inuŋ ma. Basəbaka ba səba ma, ba lee koŋkaarı a ḥon abɔ̄ uturka n'atıgıkərə. SIL ka ḥkulo n kpa ma, n lee koŋkaarı

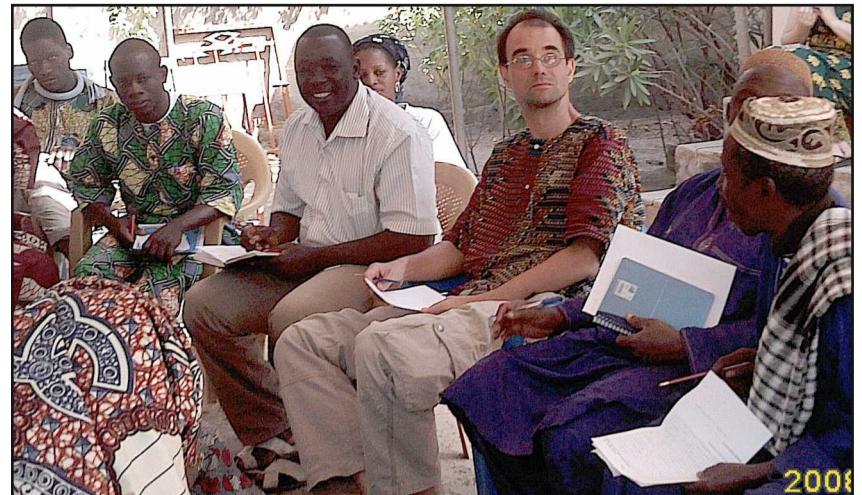
a wala abɔ̄ de qaa akoo n'inuŋ ma. Gakoloj k'uwalu nı na gi faŋa bađono abɔ̄ de. SIL ka ḥkulo nni gboo n ḥon abɔ̄ ifəlì. Ba faŋa berɛ abɔ̄ təb n'inuŋ ndee ba ḥon ma. GuGu ka ḥkulo n tur abɔ̄ ifəlì ndee i da uleu nı k'i ka na boŋ na ma, a shee bađono.

Gi yee qaa gi kuđa ayəkə k'ayida gisənɔ̄ nı n'atıgıkərə anii ma. Gi kuđa "livre" waa "mbupa". Na gi kɔ̄ faŋa faŋa ayəkə ifəlì k'ayida laŋ.

Bađono na berɛ-ı ba pı ma, ba lə a fana waa, gakoloj k'aaja ḥgađe nı, 2012, gi lee uwali a yee qaa gi kuđa ayəkə tuutuma n'atıgıkərə anii ma.

Koŋseeti

Uwalu de k'ifoto bađəj.

Kɔŋseeti ka faawı

GuGu ka ḥkulo n lee kɔŋseeti a faŋa bəre daa na ka yɔ gubɔ na, ba na paapaa akı ma.

Guna dəj a wuđa ka upi Gafontəna. Upur a lə waa a taa togo itanı a shee nı ma, n'a ḥɔn gubɔ na bagikərə a togo a shee nı. K'a na yee uđəj a yɔ na malaŋ na, a ḥɔn gubɔ guđe na bagikə-

rə naa guna agilopi gi tur. Guna k'a yɔ gubɔ na ma, n'a tɔɔ a tı shee ayifala ndee a yɔ utur ma, a tor. Uni a ḥə waa itanı nı ma, n'a sər guna aŋkəj a tı canj itanı. Ama ayifala de k'a tı ji guna de 'itanı na. Guna upur a yida guna ma, na guna a ye yɔ waa, itanı nı ba togo a shee nı.

Gubɔ k'uyɔu laj na, ayifala a bɔ guna agutɔ n'a ye a shee nı 'itanı.

Kɔŋseeti de a bɔ bəre tuutuma balaakaarı na faŋa waa, i səŋ arɛ a yɔ agikərə k'uyɔn na k'utur naa ba paa səra a paapaa nı na.

Acəra n'ibii

Uwalu de nı, gi ta lee ifaawı na cə, iđe wuđa saa dəj GuGu ka ḥkulo n na pi n'acəra n'atugikərə anii k'ibii ma. Daa ba na cər n'ibii de ma na gəj : Ba na tur faawı dəj na, n'a laa galei gađəj a fuba k'ibii ka buđusəka. Ba bojo ma, bađe ba taba bəre waa : « Mu nu gəj ? »

Kide ma bulei mbuđe a shee ka mbuye :

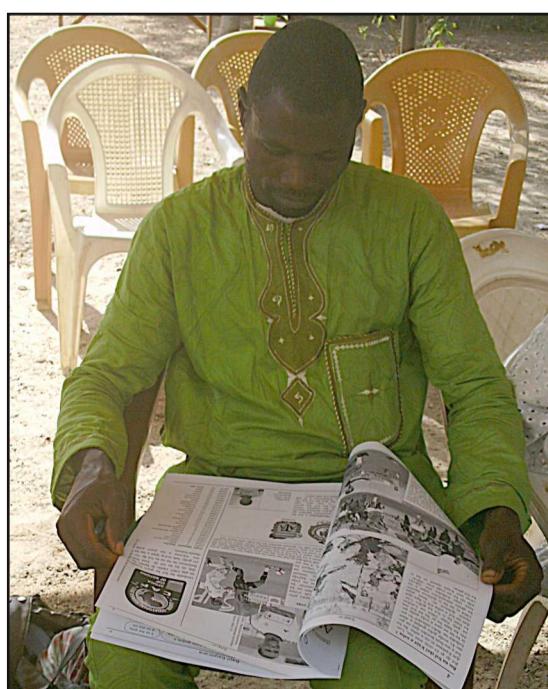
1) Arɛ a ta da qulinya nı k'a yee y, ɔ, ʊ, ʊ na, k'a na da feę na.

2) Tul amu nshɛ naa ma lə akı amucine nı k'aalei : ibii nde o, r, o, ɖ, a, i, y.

Gucəra ka caacaa

Ushile unyotaja na ba yoga abɔ a lugo ibori k'ayida n'a lə waa baa aja na a yee. Minti akoo na təb ka ḥkəj na ba wala n'a ḥə arɛ nde a wu ma. Asəbaka AFO KOSI N'KAN Fuudu, Bashidı ; anyotaja SATO Karim Sumeeła, Đeeŋu ; ariutaja BURALMA Karim, Ulampəl. Asəbaka a canj gabukəli ḥgađee a naa canj na GuGu k'abɔ halı akpala inuŋ ma. Anyotaja a canj GuGu ka gubɔ guđoŋkənɔ n'učana. Ariutaja a canj GuGu ka gubɔ guđoŋkənɔ. Na koŋkaarı ma ! ☺☺

Baŋonka : GuGu ka ḥkulo

Mbađee ba da uwalu ni ma kə bađəj.

Faire équipe pour mettre
les langues en valeur

I tu yee i cere anyiugikere anii k'usen na k'utur aa ?

I ta ju waa i tu tur gifeon bojo, k'u sene na.

SIL ka nkulo Bashidi n tu tine ufanu na gifeon a shee atiugikere anii.
Ufanu de u tu taba bukonyko 15 a shee ka nteneeka.
Abu k'itani a pele n'ufanu k'itani, i qoo 2300 F CFA.

Gi tu sera lee ntema nde ishile inyu
gajaka na gitejshile koo gi ta too waa gi
naa lee bukonyko 2 baa njeh, ufanu ude
lee akpala 7.

I ta wala anyimbere ganaana koo a wu gəj,
gi tu sera lee n'anyi ntema nde. Ama i ta
ju waa aki ndendeh na koo k'u te bere ganaa-
na na, i tu sera too anyiugul a pele na nkulo
ndeh ka nteneeka ni.

I ta fana a shee anyi waa i tu yee i lee,
yida ma atu nomba nde laj : 66 59 58 84.
I ta yida atu, gi tu sera lee faawu a le fana
a yo ishile, gadu na saa ndee gi nu naa lee
n'anyi ntema ma.

TSASKE Stefani
SIL ka nkulo, Bashidi

Faire équipe pour mettre
les langues en valeur

Est-ce que vous voulez apprendre à lire et à écrire votre langue anii ?

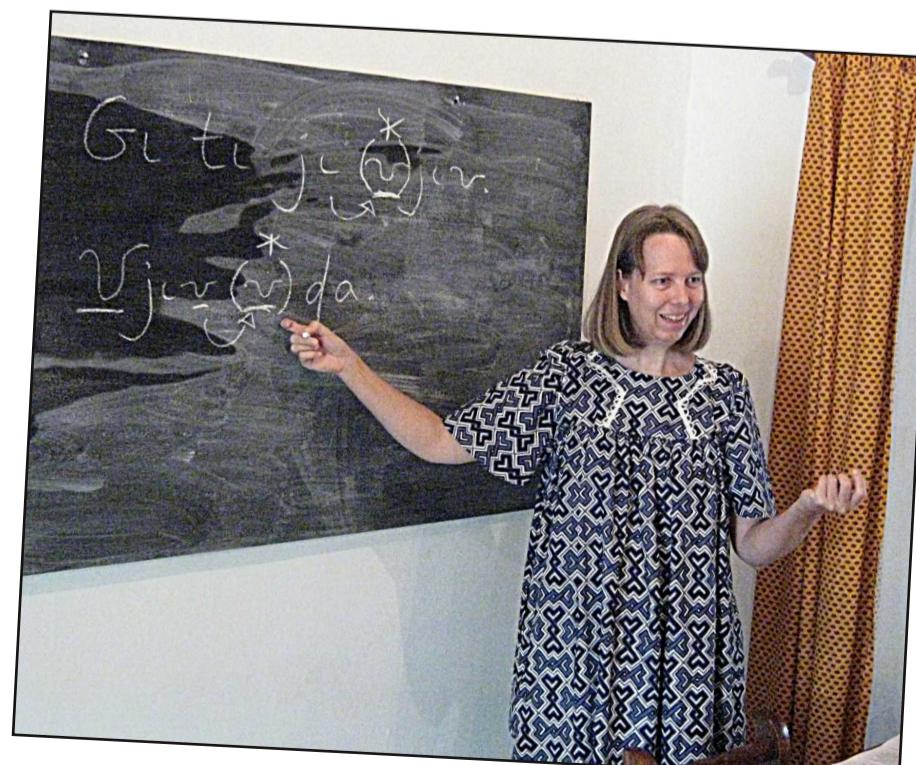
Si vous lisez déjà le français, ce n'est pas difficile.

L'équipe de SIL à Bassila offre les cours de transition du français à l'anii.
Ce cours a 7 leçons et nécessite 15 heures de cours.
Les frais pour le manuel et le cours s'élèvent à 2300 F CFA.
On peut faire ce cours en deux (2) jours complets où en sept (7) séances de 2 heures.

Si vous vous mettez en groupes de 8 personnes ou plus, on peut organiser un cours pour vous. Si vous êtes seul ou moins que 8 personnes, vous pouvez vous joindre à un cours d'un autre groupe.

Si cela vous intéresse, veuillez nous contacter sur 66 59 58 84 et nous pouvons discuter comment, quand et où on va organiser un cours pour vous.

ZASKE Stefanie
Équipe de SIL à Bassila

Mpərə : Gacikori n'asəna

Gacikori n'asəna ba də a jı guso-ro n'a naa laa gukɔrɔ. Ba shee na laa gukɔrɔ ma, ba tı ta a cə gukɔrɔ ka, gacikori ga toŋo nfa-lu, asəna a toŋo kpogiti.

Ba tı kpa a laa gukɔrɔ cei kpaar-ri ma, n'uto a kpa. Ba ta cu na yee ba shew ma, a tı jede ma, n'a ŋe iyc na waa : « Gı cu a kpa ŋku waa. »

Ba ta cu tı kpa ma, ŋkunakuna nde n shee sə na kəu ɪkɔi. ŋkunakuna n sə na cər n'ikɔi n'upur gəŋ ma, na n buŋa a ŋe bère kpaari. ŋkunakuna n tı kur gacikori ; kpaari ma na n cəpə-ra na lə upur waa : « Ma fuba ɪkɔi ɪkəuka kpaari. » Na n fuba kpaari : « Ujw u kpa a wuŋa amu, ujw u kpa a wuŋa amu, ujw u kpa a wuŋa amu, ujw u kpa a wuŋa amu. » N'asəna a rəŋə.

Na ba kpa a sə. N'asəna waa : « Wuu, gı kamakama. » Na ba sə na kamakama. ŋkunakuna n ta kəu : « Ujw u kpa a wuŋa amu. » Asəna ade caŋ : « Ujw u tuu shew. » « Ujw u kpa a wuŋa amu. » Asəna ade lə waa : « Ujw u tuu shew. » Aai, halı uto a pı tı nyı a kađa. Baı na ba lee n'a shew ?

Foto (2) : RAFANA Mumuni

Na ŋkunakuna n ŋe uto a nyı a kađa gəŋ kpaari ma, na n bur kpaari a cə tı cəu gakukonu waa. N'asəna a lə gacikori waa : « Taa atugukɔrɔ a cə tı tər ushi-le laŋ waa naa gu naa ŋaŋa. Ama u naa tər ŋkəŋ n'a yiđe na kiđe oo. N'a paa tı pı na, akı ye lee gəŋci. U rəŋə daa gı na kəu ɪkɔi i na yu ma. »

Na gacikori ga taa kpogiti na gukɔrɔ a toŋo ka ndi laŋ. A naa kpa waa, ade lə waa : « Waa na ushile u na təu. » Ade cə. A naa kəŋ waa, ade lə waa : « Waa na ushile u na təu. » Ade cə. A tɔɔ gəŋ waa wuuu ashee a tu na pı Bashıđı na gəŋ.

na shew gəŋ oo. »

Aaa, na ŋkunakuna n ta n'a tɔɔ asəna. N'asəna a tɔɔ gare fəb fəb fəb fəb fəb fəb. Ba tɔɔ a tı na kpa qaa Akoni waa ma, gacikori ga naa da ŋkəŋ, k'aa tələ ga cu na. Nshelə n pəŋ jı, gađe ga tı lee bugulı bugulı bugulı bugulı bugulı.

Kpaari ma, n'asəna a ma na caŋ unyana a taa gukɔrɔ a kiđe gacikori ka ndi kpaari kpə. K'ı na ŋe gacikori ga na kamışı ma aa ? Gukɔrɔ guđe gu pala ka gacikori ga saŋ gəŋ.

Ampərə k'aayala jı gəŋ.

Apərəcəja :
AKIME Tairu
Babaya Kpau,
Bashıđı

Baŋçanka :
ISA ASIS Rahaman na
ADAM YUSUF
Buđerbala

N'asəna a ye tı lə ŋkunakuna waa : « Baı na amusoro nde a shee ləŋ gəŋ ? N lə waa, a cə tı tı waa n'a pı ma aa ! Shee ma cə a tı kiđe. » Na waa : « Ye fəl, ama a paa ləŋ na oo ? » N'asəna a ma na qoo kpaari ma, na waa : « Akujw u kpa a wuŋa akı đe, ujw đe u

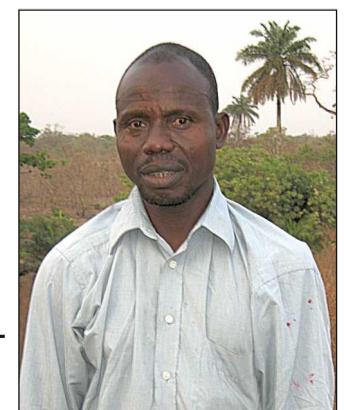

Foto : TSASKE Marteej

Sulsbak na Bashıdı bagusoro

Foto : MORTON Debora

Sulsbak ka ȝkulo Gugú k'aatənleedu

Kodowar

GUGU

Atəbasoro Sulsbak kə baja ba tı pı na jede ato baa gaja gapanja, na pı na bakonkaarı ndee ba səra na kaşa n'ato Bashıdı ka komin nı ma. Büpıu nı ataya Mæer ATA Amiidi a na toŋo pı. Bujedu ʊkənja gaja 2011 k'ıñçorɔ 11 na ba pı a tı jede ato, babere kulumi, basəmpərə beriu na basoro banaj.

Büpıu nı, ba jede atuguya Aciiba anyiutaja na ba lee faawı cei.

Ba to ma, na ba toŋo ntəma k'ayoko a pı tı kaşa n'atalogotoro Bashıdı. Ba pı na mboi a shee logotoro ndee a da a shee anyoo k'ula laj ma. Logotoro ndee a can pı gisana ma, a jı waa İDIRISU Ibrahim a lee ka logotoro k'ʊjono abumbənɔ Bashıdı atiya.

Na ba koo lee koŋkaarı a pı n'itani a shee sukuru k'aku ɪcəka Kampiyonee na Kodowar. Ama ba tı ntala ndee n na fanya waa ba ɖu gonye ntəma nde laj ma.

Sulsbak kə baja ba woða ȝkulo ndəŋ ba na kaşa na bakompi ma. Bəre ba toŋo bakompi išhiriū na

Ükol - Ükol - Ükol - Ükol - Ükol - Ükol - Ükol - Ükol

tēb na cūnī (79). Sulsbak kē baja ba lee koñkaari a taba bawor waa arē nđee a wōđa kēke ma, a dōo na ma ba togo Bashidj a shee bakompi. Na ba dōo n'ikēke ; i pī tī lee ikēke išhīnūj (100). Na ba pēmpeñē mbađee ba pērēs cei cei ma, n'a ye wala a togo a shee ataBashidj ka kōmin kē bakompi. Na ba yōga bapi bakompi bađe ikēke baa aña n'andj laj kēke. Ide tī lee gaja 2011 añorō 11 k'aja 'ishile 27 ; ataMæeri afōlī sul na ba yōga baa aña. Atəbasoro Suls-

bak kē baja ba shee bagōlo ija waa ikēke bađe ba tē ba kaña na bapi ba naa cē na sukuru.

Asiibi añorō 11 k'aja 'ishile 26 na ba jede SIL ka ȷkulo na yēs ba ȷe koñkaari nđee gī na lee a shee atigikérē ka ȷyū k'vçēs ma. Na gī lee faawī tuutuumma a faña pī ataGvGv k'abo iñunii n'atəgamañ-kēli gī na para ataGvGv k'abo ma.

Ba boño atiya kpataa na shēs a kpa Kötōnū ma, na ba fēl atəGatēna ka Nđi Yar YAYI Boni sul. N'a cañ pī qaa i səñ ma. N'ataDepitee ACADE Nuureeni n'atakōmin ka Mæer ATA Amiidu ba lee ka ganç gadçēkōc a wa na pī.

Foto (4) : Sulsbak ka ȷkulo

Foto : ATI KALAM Hakimou

Kampiyonee

Mboi a shee anyoo k'vla laj

Atubuuru

Bai na atubuuru a da ?

ل رەنە afaawi atugusau atiya laj ayo aa ?

Atubuuru a lee Gađontəna k'aborı akañkera ndee a na da itucine ibumbənɔ nı ma na. K'a shemelañ a wu gəñ na, ama n'a səñkəla gishebu. lkei k'i lama na, andi n ta səñkəla. K'a wuđa atɔ ibumbənɔ na, agışhelu k'u lama na. Ampoo n lee ncərka njı, kı n wuđa ısanana na.

K'a sɔłɔ ushile na njisuđa na. Gishilikɔnɔ na gjibɔñɔ buto nı na a na da ; ɳkəñ na a na fol. Buto nı k'anjo k'i yɔgo ujiw a shee nı na. Ama ujakashile, ushile k'ufəđu na gjibɔñɔ jı a na səra ɖoo buto nı a kur aka k'anjo gishebu.

Abuuru aŋkəñ atubuuru a lee ka aborı anyutaja ndee a səñkəla gishebu ma. N"udura n"usəñkələ, gatəna laj a tı cu na wu are. Ushile upələmə, aŋo ikiłoo 50 a tɔ cə 60 nı a na kur. Aganɔ nı, a wuđa anyoo ikañkera inyw.

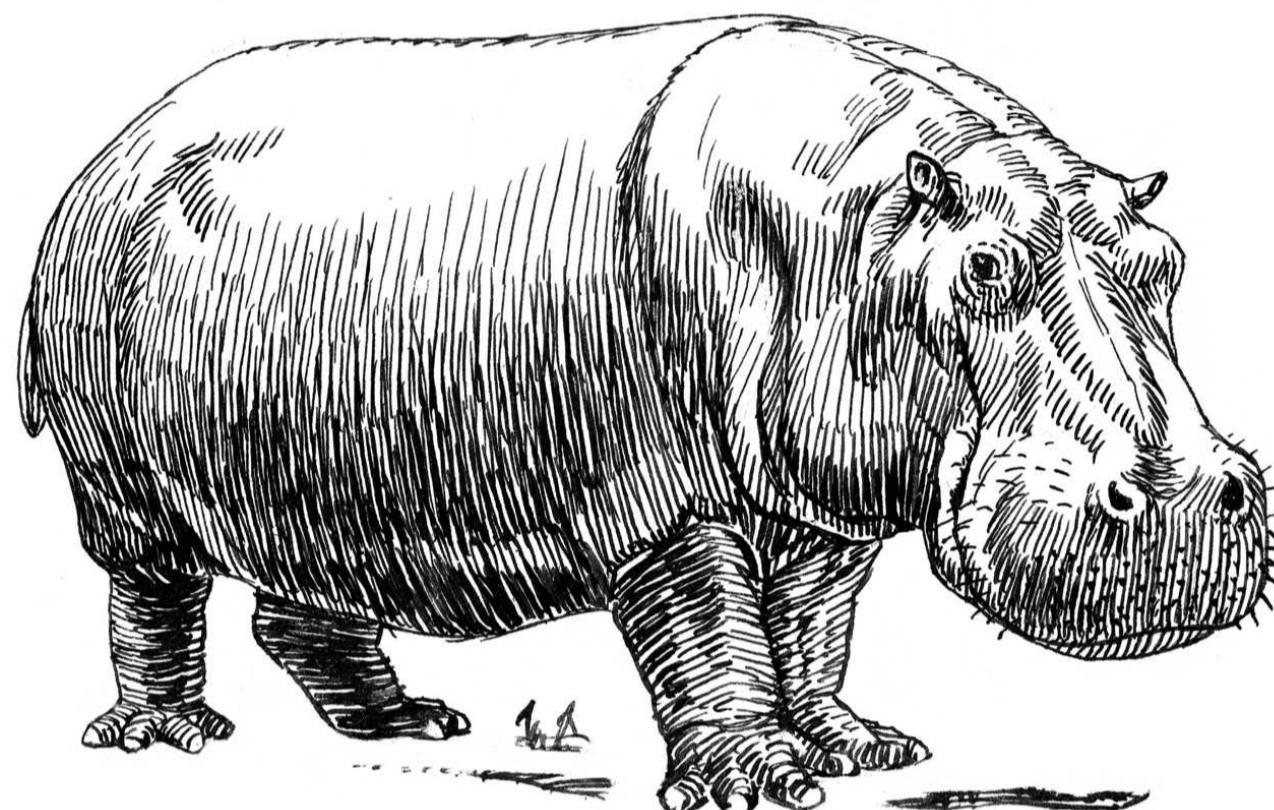

Foto : Pearson Scott Foresman, public domain

Atubuuru adulinya gufɔ nı

lhubuuru ba lee iborı mbađee ba na sara ɳkulo ma na. Bañkulo nde nı, ba tı səra yɔgɔ daa ađi akoo, koo na cə daa ađi ıshinyiw ma. lde wuđa waa, bandee a lee ɳkoro ɳjono ma, a na toño ɳkulo, a na yee gađu gasonjsono ɳgađee ba nə ba ɳe ujiw upələmə a jı ma.

Naa k'anari i səba սօծու, i tı wuđa daa buja bսոսի koo bukolon ma n'a ye səba սօծու սəբaka. K'anari de, buđəñ a ta da na ncəna, a tı toño njı hali սորտ ganaana n'a ye դս.

lborı bađe k'anari i na cəra akoro. Ka mbađee ba lee bañono akoro nı ma, ba ta tı na bor, ba na bor bor daa ba na yee yee ba laa bawor bañuro nı ma.

Foto : National Photo Company Collection, Library of Congress, USA. no known restrictions

Anarı i na rənə n'wor gishebu. Ka ndee a wuđa upi ma, a tı səra a kɔc n'upur a shee uwor nnari n toño a shee nı.

Bañkulo nde nı, naa ba paa wuđa nawiya na, ba nə ba naa cə ujiw, k'akoro i na kəl kəl k'api na k'anari nı a ɖu gicüca naa akodəñ i paa lee pı na.

Foto : Jean Bungartz (1854-1934), public domain

Atubuuru n'are

Atubuuru n'are kə ba na kur na paşa na. Aqowaa a tı pœerœe are agawara, a tı kə are. Bere ba ta qə nyifoi njala nı na laa bufili, a tı səra pədə pi a bəda buto nı. Are gboo a ta qə guyee nı n'a ھە atubuuru, a tı kə nı үtonu.

Đulinya nı үرçى, ba tı bəla atubuuru k'ukəu n'a naa yee buðau feę. Atugusau atiya Monoo k'aato nı na Panjari, ba lee asənsi na kiđe ibori bađe na

buđau feę.

Ba ta qə gađu gađəŋ na kə ba tə 500 na, ba tə ba səra ci. Ama ba ta tə 500 koo ba wu gəŋ, ba tı ھوم gishebu ; buyցu uđe u tı pele, bađe ba qə feę.

Gaja 2001 nı ba pa 298 Panjari nı. Gaja 2007 ba qoo 1010 Panjari nı. l saj na bayeeka qaa Panjari k'itubuuru ba qə ma.

cccc

Baјџىكى : GuGu ka ىكولو

- Үđura : tən 4
- Ushemulaŋ : metər 1,40
- Ӯlamu : imetər 4
- Gışhelu k'ulamu : 40 cm
- Anyoo k'ulamu : 60 cm
- Ganç k'usbəđu : 150°
- Buja : 40 - 50
- Garə atəŋ : 30 km/h
- Garə buto nı : 8 km/h
- Ushile ka ھىچ ىكىركا k'udura : 60 kg
- Nnarı buja 25 k'udura : 1500 kg
- Kokoli 'udura : 30 kg

Babuđuđaka

Togoo na Benee nı :

- Panjari
- Nyala (Monoo)
- Uwemee
- Sota
- Nijer
- Mekru

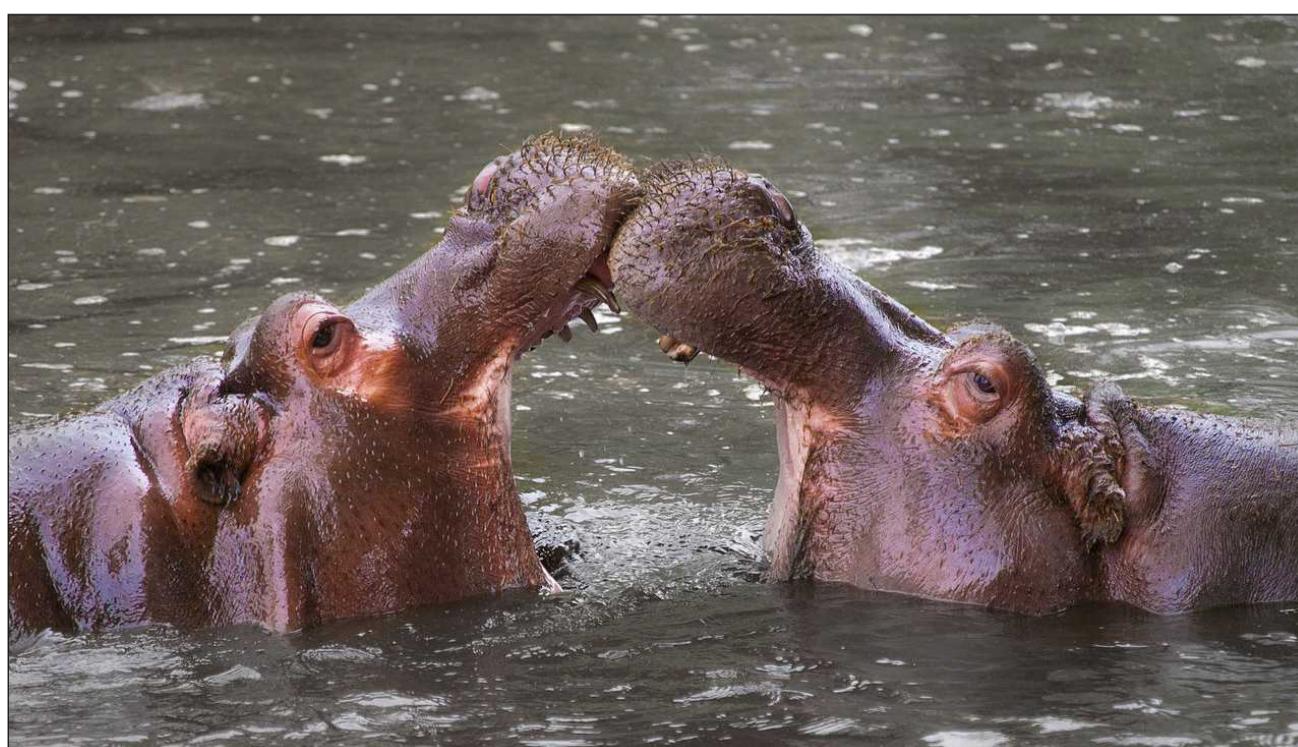

Foto : William Warby, Creative Commons Attribution 2.0 Gen.

12 - 2 - 2012

Na galac Alaasan!

Ursoy n'tl yon gubo na shee aki natoba akalaafiyay. N'kurma waa, akintama n'tl Sara gishebur dhaa u yon gubo a shee amu galac ma. Gafala ganjii ga tl shee aki nsala.

Ushile ndee n ca ma shi atoncunu n togo a shee aki ma, na n ya bapigii ushika Arsha na Nalma guya ni na pu gi may a lee sukuru ma. Ba na yala atoncunu saaku ni. Baya a na lee atoncunu na ba kuy ni a ca tl da gakoi gaday yys ni; c pala ka ka gi koo yea pl a sala na. Ba la amu waa, bay a tl la waa, budooy a taa ca tl da kutoonu na yala atoncunu.

N wuda utabur day na yee a kanya n'amur. Amusoro afayaka day a wuda gurup na kal n'cfatala. A ta kal agurup de n'a naa yee a dur, k'a koo na tala a ci na. Bac na a Sara na gurup de? K'a wuda gitanc a ca n'issempeyur na.

Atana a tl ya waa gi tl yon abs na shee atabawoy, ama a solo waa a coo pl tl jede gafala a lee ushile unyuur day a kamakama naa koo sheur. N yide atuya.

Amu na Fuseeni.

N fa gabukali ggade a ppeepee unomba. Kula ca na Emtien (MTN) K'aatanleegu.

24 - 02 - 2012

Fuseni, n' Koo te sala aki a shee akurubo
n' yaa a shee amu ma.

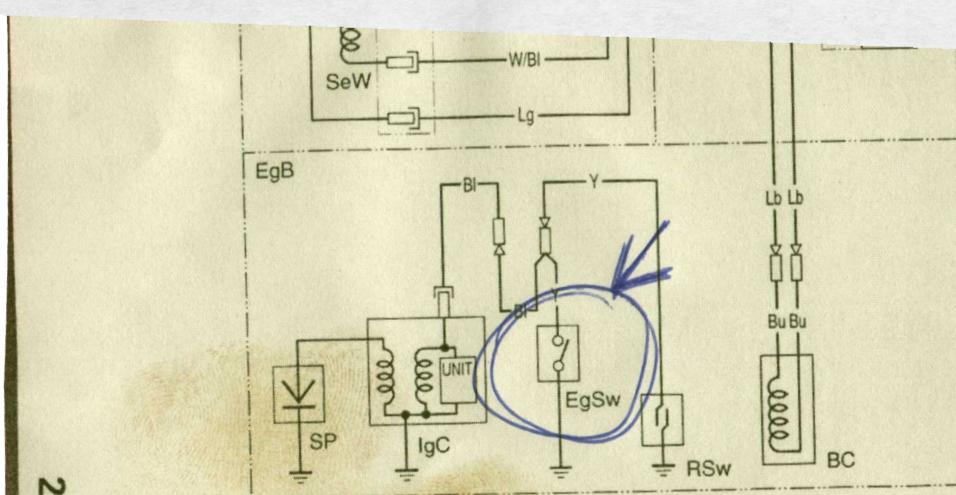
Utu la waa akurubo a wuga gurup na
kal n'lfatela agafala ni. Ama a ta kal gurup
de, k'a Koo na Sora a dur ni na. U solo
waa l'lee akurubo afayaka na ma, ma kaya
na ni daa a naa lee n'a naa sora na dur
gurup de ma. Bac na ma yaa a faya ni gay
ka ma yaa gurup de na? Ama n' la waq, ka wuga
getani a ca n'urpempeyu na ma, la n' waq, a ca te
Shi l'durka a fuba agurup a taa naa dur
nnyama.

U tu akurubo ni waa u yaa cshika Alsha
na n' alma ge buya may a lee sukuru ma, hal
baya a la waa, buqay a taa pc tc q'a kutsuu
atuya na yala atoncunnu ma, bac na n'
na yee ma lee? k'a sora a pc tc ko amu
Kpaarc gay na. U Koo na lee amu hiiye
k'aalei yaa ma, yaa n' na yee ge may
a kur hiiye?

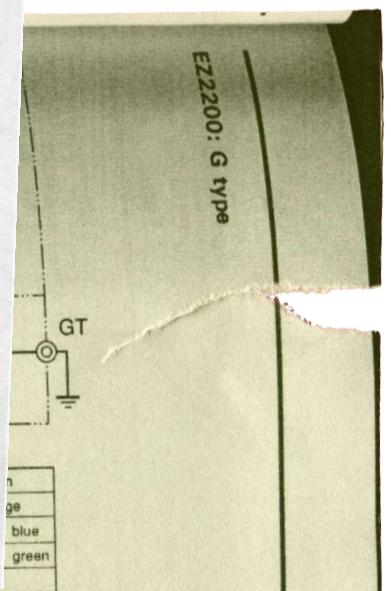
Sala bere bayuni a shee amu.

Amu na Alaasan

Ag

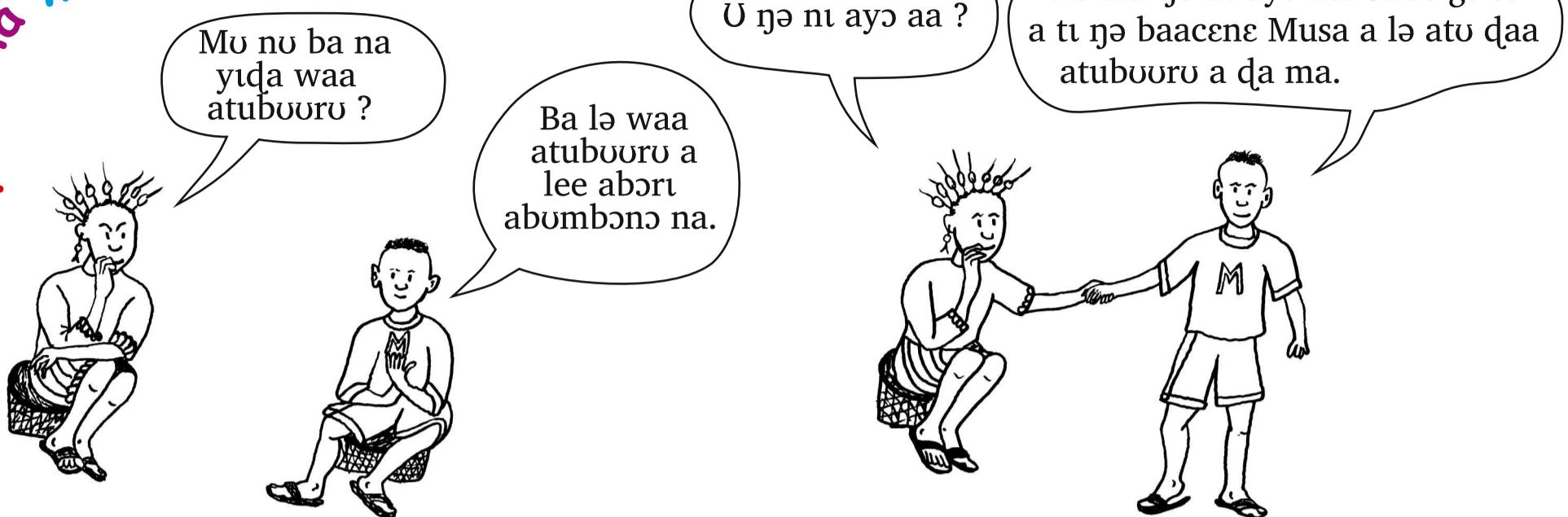

Kide foto nde ndu a
shee aki waq ma, utu
n'a Kanya n'aku
a shee grup K'ukal.

Nawaaliyatu na

Matinu

Musa afaawi

Atubuuru a lee abori abumbonca na. K'a lee aborifalja na. K'a wudja isana agulc laj na. A ti da buto ni n'a naa da njé ni. Ama uðau buto ni u yegc a wu njé ni. A da ma, k'a na kur ntajkó na. Njé njí a na jí qaa ibori bafalja gboo ma.

Anyoo i lama lama naa da qaa gica ma. Aganc ga da da qaa ukuruci agaja ma naa shee sénkela. A naa da buto ni, ato n'inyine n'ijonu ni ba na njé. 'lkei i kela kela n'a wudja inanau unannañ. Agulc gunjunii gu

da da qaa ukuruci ma. Ama ampoo n ñor ñor.

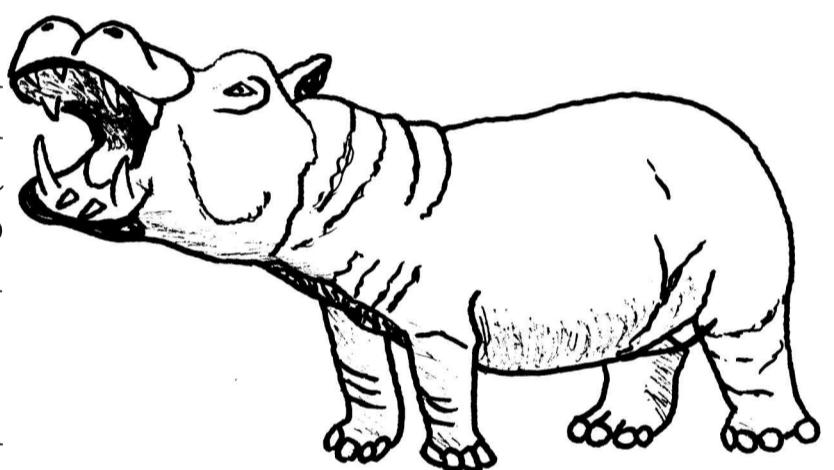
Ntubuuronari n ta da na ncéna na n tè njerca ganaana, a na qoo gufc ni na a cë tì da a félè halì a ti njum. I ta tè ishile tèb aqé koo pi bagufc ni.

Atubuuru a ti da buto, ama a ti sèra na sara buto ni gboo. A ti sèra a sèu gunjunu n'ato a da buto ni halì uminti bananj k'a na njur na.

Ushile u ta fèda

boño na a na qoo buto ni a cë tì yee uji. A ti sèra a kur njé ikiloo ishiriushile.

Bañonka : GuGu ka nkulo

Gucéra :

Kide ma foto mbađe n'a shee abori baa apaña ahyida.

abuuru ukuruci

ayewa

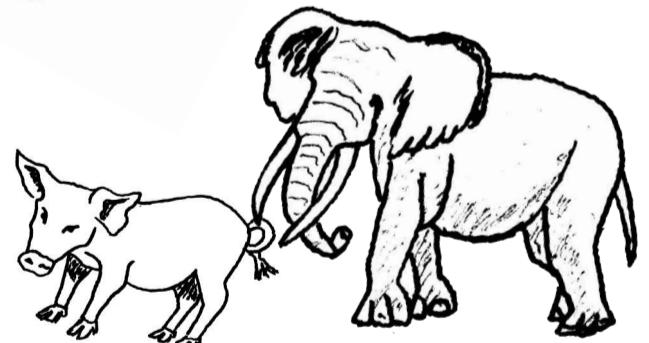
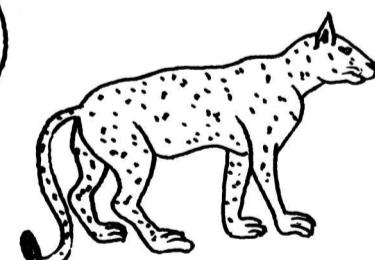
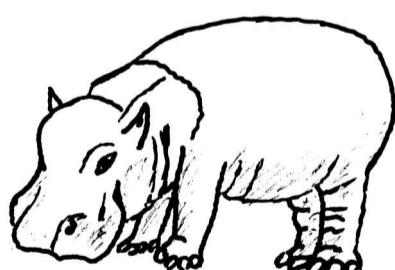
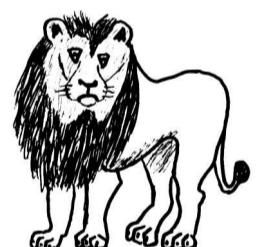
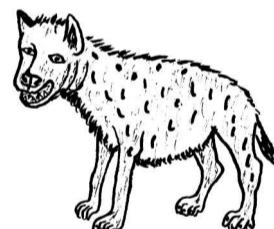
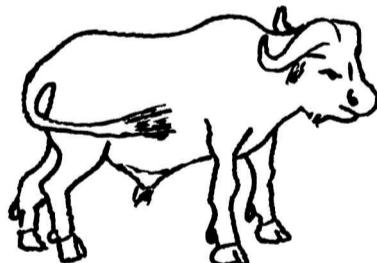
atabiyari

guuni

atubuuru

uko

ñkunakuna

Gucéra :

Kide ma anaña nde n'a laa ndee i lee atubuuru ija ma.

Ibori bapaña banana ni gën ndee i saa ma ?

Cañ ma gubɔ ngyude !

Ükol k'abc i da qa a shee anyi.

Baa GuGu apaña na, k'abc i pa akoo. Abc i naŋ i da ka a shee ɔyalɔ ; are a taa səra cañ a shee ükol koo a ta wudə akodəŋ na yee bəre ba yɔ.

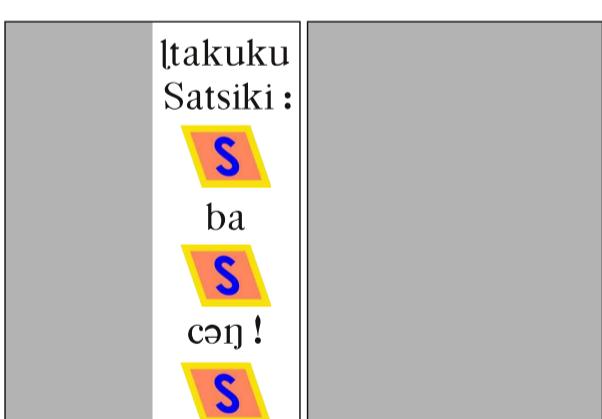
2

Abc i nyi
k'itani i doo 40 000 F CFA.

1

Gubɔ gvpelmə
k'itani i doo 20 000 F CFA.

1/2

Gubɔ ka nsaɔ
k'itani i doo 12 500 F CFA.

1/4

Gubɔ nsaɔ ka nsaɔ
k'itani i doo 8 000 F CFA.

Are a ta cañ akpala tuutuma, ɔfaaɔ ɔ da ncəŋ. ɔfaaɔ ɔ da a shee ɪgbɛ ma na gboo. Anyi mbadée i na yee ma, i tui səra a kə gnyipi na nɔmba nde 66 66 11 11. Koo i tui səra a pi SIL k'aafala ni, ɔkələ Ajegulɛ, Bashidi.

